

kranjskega ljudskega šolstva nam pravi, da je bilo izmed 783 učiteljev in učiteljic.

|                      |            |        |
|----------------------|------------|--------|
| prav dobro uporabnih | 271, t. j. | 34·61% |
| dobro »              | 382, » »   | 48·78% |
| manj dobro »         | 75, » »    | 9·58%  |
| zanikarnih v službi  | 6, » »     | 0·77%  |

Ta uradna sodba je za naše delo in za našo sposobnost častno priznanje. Taki uspehi so v takih razmerah pravi čudež!

Prihajam k sklepu.

§ 14. že večkrat imenovanega ministrskega ukaza pravi: Dolžnost je izvoljenemu, volitev sprejeti in iti h konferenci. To smo legitimni zastopniki kranjskega učiteljstva tudi storili: sprejeli smo volitev in prišli semkaj. Ker pa smatramo regulacijo učiteljskih plač za prvo in najnujnejšo zadevo, ne čutimo drugih obveznosti in ne sprejemamo drugega dela, dokler ne bo končno veljavno rešeno to vprašanje. K temu sklepu nas je privedla vlada sama, ko je s preziranjem § 55. državnega šolskega zakona in s preziranjem § 11. ministrskega ukaza z dne 8. maja l. 1872., št. 3306, dokazala, da nismo vsi pred zakonom enaki, in da ga ni treba izvrševati, ako ni to komu po volji. Tudi mi se dalje več ne menimo pokoravati § 14. To nam je toliko lažje, ker nam je prišel zgled od tam, kjer morajo gledati in čuvati, da se ne kršijo zakonita določila!

Pooblaščen sem podati to-le izjavo:

„Legitimni zastopniki kranjskega učiteljstva priznavajo vsakršno naklonjenost odločilnih faktorjev nasproti regulaciji učiteljskih plač, ne demonstrujejo niti proti višjim šolskim oblastim niti proti posameznim, učiteljstvu naklonjenim deželnozborskimi skupinam; izrekajo, da so bile vse dosedanje prošnje kranjskega učiteljstva brezuspešne, izjavljajo, da se ne boje in ne strašijo dela, vendar poudarjajo ob sedanjih gmotnih razmerah, da se ne udeleže zborovanj deželne učiteljske skupščine toliko časa, dokler kranjskemu učiteljstvu tako ne regulirajo plač, da bodo te popolnoma odgovarjale § 55. državnega šolskega zakona. S tem daje kranjsko učiteljstvo po svojih legitimnih zastopnikih duška svoji veliki bedi, ki silno otežkoča njega delovanje. Tem potom se naj razširi ta tožeči glas po vsi naši državi.“

Jelenčev govor je napravil na vse prisotne največji vtisk. Večkrat je bil prekinjen z vihnim priznavanjem. Delegacija je poslušala izjavo stoje, sedeli so samo gg. nadzorniki. Po dvorani so doneli klici odobravanja, in učiteljstvo se je razšlo z burnim ploskanjem in pritiravanjem.

To je bil konec IV. kranjske deželne učit. skupščine.

## VII. štajerska deželna učiteljska skupščina v Gradcu.

(Dalje.)

### Četrto glavno zborovanje.

Ob 3. uri 15 min. popoldne otvori predsednik zborovanje z naznanilom, da se vrši najprej volitev v disciplinarni senat, verifikovanje današnjih obeh zborovanj se prepusti dr. Fretzensattelu in Calistu.

Deleg. Bischofberger prosi predsednika, naj se tiskanemu govoru prof. Veselyja priklopi tiskan učni načrt graškega učit. društva, kar obljubi predsednik.

Deleg. Gassarek se spominja, da so v predsedniku našli drugega moža, česar se začetkoma skupščine niso nadejali, zakaj v odborovi seji jim je pokazal svojo naklonjenost in prijaznost. (Živahno ploskanje, delegati vstanejo). Zato mu je prijetno, da formalno umakne svoj protest proti opravljeniku. (Ploskanje).

Predsednik g. P. Končnik se ginjen zahvali za izkazano mu zaupanje, ki mu ostane prijeten spomin za bodoča leta delovanja.

Nato umakne tudi deleg. Horvatek izrečno svoj protest. (Ploskanje).

Potem se vrši volitev v disciplinarni senat po listkih.

O vzgoji mladine k spoštovanju avtoritete govori deleg. Avg. Požegar (namestnik je bil deleg. Knapič). Začetkoma omeni, da misli le avtoriteto staršev in učitelja, ne pa avtoriteto učiteljevo nazunaj, ozirajoč se na socialne družbe. Krasnega svojega govora ni mogel dokončati, ker je bil predolg in so delegati zahtevali konec. Upamo pa, da ga bo doslovno objavil. Končno je podal sledeče stavke:

1.) Nравstveni interesi človeške družbe so odvisni od harmoničnega reda v družini in občini ter državi.

2.) Imenovani harmonični red sloni na čutu občnega spoštovanja ljudi in v spoštovanju posebne avtoritete posameznega človeka.

3.) Spoštovanje avtoritete morejo razumoma imeti le nравstvene in nравstveno opravičene moči.

4.) Strah pred sočlovekom, izvirajoč iz bojazni njegove fizične premoči, je samo slepa vdanost in nima nobene nравstvene vrednosti.

5.) V dosego trajne nравstvene avtoritete morejo služiti samo nравstvena sredstva vzgoje.

6.) Nравstvena sredstva spoznanja sta razum in srce kot spoznavalna vira višje razumnosti, čednosti, modrosti in blagožitnosti.

7.) Šolska oblastva naj provzročijo in podpirajo izdajo spisov o vzgoji mladine za narod.

8.) Taki vzgojni spisi naj predstavljajo praktično, logično, prepričevalno in srce pridobljivo občevanje z otroki.

9.) Avtoriteta, ugled učitelja sta v nравstveni smeri odvisna od občne preizobrazbe njegovega duha.

10.) Spoznavaje in cené velik obseg (vzgojnega dela) vzgojevanja in njegovega pomena, naj skrbi država za to, da si učiteljstvo z ozirom na večji nравstveni vpliv na mlade in stare ljudi pridobi temeljiteje spoznanje vzgojstva in njegovih pomožnih znanosti.

11.) Država skrbi za to, da postaneta tisk in knjigotrštvo kot javni vzgojni faktorji nравstveno prosti. Cenzura naj bi preizkušala vse tiskarske izdelke v smislu javnega vzgojnega interesa.

Deleg. Horvatek soglaša razen zadnjega z vsemi stavki, meneč, da stvar še ni tako huda. Časnikarstva zaradi drugih zla, ki bi iz tega izvirala, ne smemo zatirati.

Deleg. Gassarek poudarja, da je učiteljski stan med drugimi stanovi še mlad stan, ki si mora ugled šele pridobiti, ker ga nihče — niti oblasti — ne ščitijo. Temu pa ravno razne oblastnijske nasproti delujejo. Krajni šolski ogleda n. pr. ima pravico, da preizkuša učiteljevo pedagoško delovanje, o čemer navadno nima pojma. Večkrat je učiteljstvo že želelo, da bi se v okrajne šolske svete poleg učiteljskega zastopnika volil še drug učitelj. Dalje prosi predsednika, da bi na to deloval, da bi učitelji tudi v dežel. šolskem svetu imeli svojega zastopnika. Obenem zahteva, naj se pri 8.

štaj. deželni učiteljski skupščini poroča, kako so se sedanji sklepi izvršili. Danes pa se že zahteva, da bodo za prihodnjo skupščino določeni trije dnevi.

Poročevalčevi stavki se nato razen zadnjega sprejmejo; poprej je še deleg. Wambrechtsamer predlagal, da bi sklenil zakon o vzgoji (glej njegovo poročilo v »Tagesp.«). — V disciplinarni senat so izvoljeni: Otter (75), Kawann (78), Kasper (73) in namestnikom: Kasper, Kawann in Otter.

### Predlogi.

Deleg. Horvatek zahteva, naj država primerno prispeva k stroškom za ljudske in meščanske šole. Sprejeto.

Deleg. Horvatek predlaga, naj bodo plače učiteljev enake onim državnih uradnikov zadnjih 3 činovnih razredov. Sprejeto.

Deleg. Horvatek predlaga, naj se § 56. zakona za umirovljenje učiteljstva izpremeni. Dodatki: a) deleg. Podobnik predlaga smrtni kvartal. b) deleg. Podobnik: Ako je umrlj služil 10 let, naj dobi vdova 40% plače umrlega, a ne pod 800 K. c) V zakonu iz leta 1901. naj se § 17. izloči. Proti zadnjemu je govoril deleg. Strmšek, a deleg. Gassarek za, na kar so bili vsi sprejeti.

Deleg. Trebeuschek predlaga, naj se izdela službeni red po vzorcu »Deutschöstr. Lehrerbunda«, ki ima 8 poglavij s 96 §. Sprejeto. Dostavek: Večje delo, izvirajoče iz večjega števila ur in učencev, naj se posebej nagradi. Sprejeto.

Deleg. Horvatek predlaga (zaradi debate končno izpremenjeno), da je pri oddajanju razpisanih služb pri enakih razmerah (izpričevala, kvalifikacije itd.) upoštevati starost prosilčev. Sprejeto.

Deleg. Monschein predlaga preosnovo zakona o šolskem nadzorstvu s sodelovanjem učiteljstva. Sprejeto. Dodatki:

a) Deleg. Gaischeg predlaga, naj ima v onih šolskih okrajih, kjer se nahajajo meščanske šole, po službenih letih najstarejši ravnatelj meščanske šole kot zastopnik meščanskih šol sedež in glas v okrajnem šolskem svetu. Sprejeto.

b) Deleg. Gassarek in Engehard predlagata, da naj volijo učit. zastopnika v okraj. šol. svet vse učiteljske osebe z zrelostnim izpričevalom. Sprejeto.

Deleg. Robič predlaga premembo »Substitutionsnormale«, da se iz večrazrednic smejo učitelji eksponirati samo na enorazrednice. Proti govori deleg. Strmšek, deleg. Sattler dostavlja, da se oženjeni učitelji sploh ne smejo eksponirati. Predlog ni sprejet.

Deleg. Toplak zahteva, da se naj remuneracije izkušenih učiteljev suplentov popolnoma izplačujejo, ne da bi se posamezni dnevi v mesecu odtegovali. Sprejeto.

Deleg. Schweiurger predlaga, naj se okrajnim in mestnim šolskim svetom ukaže, da vsa provizorično zasedena voditeljska mesta vseh samostalnih deških, dekliških ljudskih in meščanskih šol za definitivno nameščenje razpišejo. Sprejeto.

Deleg. Vauhnik predlaga, naj se vsemu učit. osebju, ki iz tega ali onega vzroka poučuje nad 80 učencev v enem razredu, za isti čas plača posebna remuneracija. Sprejeto.

Deleg. Lichtenwallner predlaga, naj se a) učiteljicam ročnih del tudi v slučaju razširjenja šole v večrazrednico odkaže pouk v ženskih ročnih delih, ne pa literarnim učiteljicam; b) plače za nadomestovanje se izplačajo na oni način, kakor drugim učiteljem. Sprejeto.

Deleg. Gaischeg predlaga zaradi izobrazbe meščanskih učiteljev: a) da dobe vse učiteljske osebe za študij in polaganje izpita za meščanske šole enoletni dopust; b) učitelji z izpitom za meščanske šole, ki niso kot taki nameš-

čeni, naj dobe posebne osebne doklade. Sprejeto.

Deleg. Horvatek predlaga, šolske občine naj sploh vsem učencem brezplačno oddajajo vsa učila ter se naj § 25. dotičnega zakona iz leta 1863. izpremeni. Dr. Fretten-sattel meni, da državnega zakona ne bodo kmalu izpremenili. Deleg. Gassarek pravi, naj deželni šolski svet to krajnim šolskim svetom le priporoča. V zadnjem smislu sprejeto.

Deleg. Lichtenwallner predlaga, naj se naučno ministrstvo pouči, da vpliva na ravnateljstvo zaloge šolskih knjig, da se cena slovenskim šolskim knjigam, izdanim v zadnjih 10 letih, zniža, ker so zdaj res predrage, ter naj bodo vse tamošnje šolske knjige v bodoče ceneje.

Deleg. Horvatek predlaga, naj izda deželni šol. svet urejeno zbirko zakonov in ukazov o šolstvu na Štajerskem ter skrbi za redno izdajanje bodočih v posebnih zvezkih. Predsednik g. P. Končnik pravi, da izide samo »novo nadaljevanje« prejšnjih zvezkov. Ravnatelj Trunk meni, naj se počaka, da prej izide novi »šolski in učni red«. Predlog se sprejme v zadnjem smislu.

Deleg. Gaischeg predlaga, naj dež. šolski svet od 1. jan. 1906 naprej izdaja poseben »uradni list« o skupnem šolstvu štajerskem. Deleg. Gassarek je proti temu, ker z odpadanjem inseratov škodujemo svojim šol. listom. Deleg. Brišnik misli, da bi s tem škodovali uradnim listom raznih okr. glavarstev. Deleg. Strmšek pa pravi, kaj nas sploh »uradni listi« brigajo, ter dvomi, da se ustanovi predlagani list. Deleg. Fellner pravi, da bo uradni list preredko izhajal, kar bo slabo zaradi inseratov. Predlog se sprejme.

Deleg. Slanc predlaga, naj bi deželni šolski svet za obravnavo šolskih zamud izdal poseben »normale«\*) Delegat Strmšek meni, da nimamo časa te stvari temeljito obdelati; zato naj se izvoli poseben odbor, ki bo to stvar izdelal po referatih, poslanih od učiteljstva. Slančev predlog se sprejme.

Deleg. Gaischeg predlaga, naj dobe za štaj. deželno učiteljsko skupščino tudi ravnatelji meščanskih šol dijete. Deleg. Monschein želi isto za c. kr. okr. šolske nadzornike. Oba predloga sprejeta.

Deleg. Gaischeg predlaga, naj se deželna učiteljska skupščina vrši točno v določenih obdobjih. Sprejeto.

Deleg. Monschein predlaga: a) naj se stalni konferenčni odbor skliče pravočasno pred prihodnjo dež. učit. skupščino, b) naj se novi pravilnik sestavi po vzorcu deželne učit. skupščine na Zgornjem Avstrijskem. Sprejeto.

Ko je deleg. Bischofberger razložil delegatom, kako imajo sestaviti partikulare zaradi dijet, stavi deleg. Weixler nujni predlog, naj se neizkušeni ljudje ne nastavljajo za učitelje. Predsednik pravi, da se to zgodi le v sili in zaradi tega, ker imajo kraj. šol. sveti rajši take učit. osebe, kakor bi bila šola zaprta.

Deleg. Frankl se zahvali konfer. odbornikom in predsedniku, dež. šol. nadzornik g. P. Končnik pa se zahvali svojemu namestniku, vsem poročevalcem (posebej g. prof. Veselyju za razstavo risb), zapisnikarjem, rediteljem, zastopnikom časnikarstva, navzočim okr. šol. nadzornikom ter vsem delegatom z željo, da bo skupščina gotovo obrodila dober sad. Delegati se vrnejo zopet na trudapolno delo vzgoje in pouka; veseli ga, da so »mladi Štajerci izročeni dobrim rokam«. — Konec ob 7. uri zvečer.

(Konec.)

\*) Zaradi pomanjkanja časa, žal, ni mogel poročevalec utemeljiti predloga z zanimivimi izvajanj. Dobro bi bilo, ako to objavi v »Učit. Tovarišu«.